

Programa Compartim de gestió del coneixement del Departament de Justícia

Causes dels incompliments i estratègies per fomentar la responsabilització dels menors i evitar l'incompliment de les mesures judicials

Comunitat de Medi Obert de Justícia Juvenil

Novembre 2009

Programa Compartim de gestió del coneixement del Departament de Justícia

Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

Comunitat de Medi Obert de Justícia Juvenil

Novembre de 2009

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia). La llicència completa es pot consultar a

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/legalcode.ca>

© Generalitat de Catalunya

Departament de Justícia

www.gencat.cat/justicia

Índex

1. Introducció	3
2. Justificació i objectius	4
3. Marc conceptual	4
4. Metodologia de treball	7
5. El producte: <i>Causes dels incompliments i estratègies per fomentar la responsabilització dels menors i evitar l'incompliment de les mesures judicials.</i> Relació i classificació de causes, nivell de rellevància i estratègies d'intervenció	8
6. Annexos	13

1. Introducció

La comunitat de pràctica de treball col·laboratiu integrada en la plataforma e-Catalunya està formada pels tècnics de medi obert i altres professionals col·laboradors i/o vinculats al desenvolupament de les mesures no privatives de llibertat dictades pels jutjats de menors i dóna un contingut educatiu a la intervenció professional, amb la finalitat de normalitzar la conducta dels menors infractors.

En aquests moments hi ha 109 membres adherits a la comunitat, repartits territorialment i organitzats en 8 equips de medi obert en tot el territori català.

Els objectius essencials de la comunitat, des del seu inici ara fa tres anys fins avui, han estat:

- Familiaritzar el col·lectiu amb el treball col·laboratiu mitjançant les noves tecnologies de la informació i comunicació.
- Compartir els coneixements individuals, per tal d'elaborar una massa crítica d'opinió tècnica basada en l'experiència personal posada al servei del col·lectiu.
- Innovar i produir nous productes pràctics que millorin l'eficiència professional.

Aquest és el tercer any de funcionament. La comunitat, cada any, ha desenvolupat el treball al voltant del treball col·laboratiu en l'elaboració de productes pràctics definits i consensuats pel grup d'entusiastes i per la mateixa Direcció General, responant així a qüestions tècnicament prioritàries i viables en cada moment.

La comunitat sempre s'ha estructurat a partir d'un grup d'entusiastes voluntaris, al voltant de 10-12 membres, amb la màxima representació col·lectiva i territorial. El treball ha compaginat reunions mensuals presencials del grup d'entusiastes i els treballs en línia mitjançant el portal, obert a tota la comunitat. La tasca ha estat coordinada per un e-moderador, que exerceix les funcions amb caràcter rotatori anual i és escollit d'entre el grup d'entusiastes amb el vistiplau de la Direcció General.

Els productes elaborats fins ara han estat:

- Any 2007. *La violència del joves, una mirada des de medi obert. Violència parentofilial i violència neonazi. Recursos, eines i estratègies*
- Any 2008. *Tallers d'eines d'abordatge en: empatia, resiliència, consum de tòxics i reincidència i intervenció en grups delinqüents*
- Any 2009. Productes en fase d'elaboració:

1. Responsabilització dels menors i incompliments

Elaboració de materials i accions per desenvolupar actituds responsables dels menors. Criteris d'actuació per intervenir davant incompliments i estratègies per superar-los.

2. Intervenció educativa basada en la promoció d'elements facilitadors del desenvolupament positiu de menors subjectes de mesures judicials

Classificació i guia per identificar elements facilitadors (presents, absents i necessaris) del desenvolupament positiu del menor. Guia d'eines i estratègies per a la promoció d'aquests elements, presents, absents i necessaris.

En un cas i l'altre, es tracta de protocol·litzar actuacions homòlogues que promouen resoldre processos reactius dels menors a les intervencions dels tècnics de medi obert i, per altra banda, experimentar noves eines per desenvolupar les millors possibilitats educatives en els menors.

2. Justificació i objectius

Al llarg dels darrers mesos i comptant amb la participació dels membres del grup d'entusiastes de la comunitat de pràctica i gestió del coneixement de Medi Obert, s'ha realitzat un treball d'aprofundiment entorn del tema dels incompliments. L'objectiu inicial era doble:

- Elaborar un manual de criteris i eines d'actuació en els processos d'intervenció per desenvolupar actituds responsables dels menors amb els quals intervenim.
- Redactar un seguit de pautes d'actuació per superar amb eficàcia els incompliments de les mesures.

El treball, realitzat de manera col·laborativa a partir de l'opinió individual de diferents tècnics expressada mitjançant aportacions en línia al fòrum obert al portal de l'e-Catalunya, ha tingut com a resultat final la realització d'una taula on es recullen una relació exhaustiva d'incompliments i es se'n preveuen les possibles causes i motius, així com diverses estratègies d'intervenció per abordar-los.

3. Marc conceptual

Val a dir, per evitar debats conceptuals ja superats en intensos i molt interessants debats en el si del grup d'entusiastes i d'alguns equips de medi obert que han treballat la qüestió, que **entendrem l'incompliment com la manca de col·laboració del menor/jove, per acció o omissió, de les obligacions judicials inherents a la mesura judicial**. L'acció significa l'actitud voluntària i responsable d'oposició al

compliment de les obligacions, mentre que l'omissió farà referència a la involuntarietat o desconeixement de les obligacions judicials.

El treball inicial del grup d'entusiastes va ser recopilar, en alguns casos "recuperar", la documentació jurídica, normativa i tècnica existent, tota ella dipositada al mateix Portal, a l'apartat de documentació.

Després es va fer una revisió i actualització de la documentació existent sobre els incompliments. Fonamentalment, el Reglament de la Llei orgànica 5/2000 i el treball realitzat per alguns companys de medi obert (Andreu Pelàez, Andreu Estany, 1999, i Salvador Miquel, 2004). Val la pena adjuntar i reproduir un extracte d'aquest document d'en Salvador Miquel, que delimita perfectament el tema i no n'amaga la complexitat.

“Anàlisi i valoració tècnica de l'incompliment en l'execució de les mesures no privatives de llibertat. Aportació lliure i voluntària de l'autor.

Si **complir** vol dir “fer allò que cal fer, allò a què hom resta **obligat**”, **incomplir** voldrà dir “deixar de fer allò que cal fer, allò a què hom resta obligat”. I què hem d'entendre per **obligació**? Tornant al diccionari jurídic català, la resposta que trobem és la “d'un **deure jurídic** de qualsevol classe”, “allò que hom és constret a fer”; és a dir, “**una necessitat jurídica d'observar un determinat comportament**”.

Acte seguit, i en el marc d'aquesta breu anàlisi i valoració tècnica de l'incompliment en l'execució de les mesures no privatives de llibertat, segons la regulació que estableix el Reial decret 1774/2004, de 30 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 5/2000, toca preguntar-nos **a què resta obligat tot menor o jove quan, en aplicació del marc legal referenciat, se li imposa una mesura judicial no privativa de llibertat?**

Segons es desprèn de l'apartat c de l'article 14 del Reglament, en les mesures no privatives de llibertat, el menor o jove queda obligat a **presentar-se a les entrevistes concertades** amb el tècnic de medi obert designat per l'entitat pública competent per tal d'elaborar el programa individualitzat d'execució, i al **compliment de qualsevol de les obligacions que conformen el contingut de cada mesura**, segons el que disposa l'article 7 de la Llei orgànica 5/2000.

Donar resposta a la qüestió de quines són aquestes obligacions que conformen el contingut de les mesures no privatives de llibertat és justament la clau de volta del tema que ens ocupa. I la resposta la trobem en el mateix articulat del Reglament: **les que disposa l'article 7 de la Llei orgànica 5/2000. (Es detallen al document adjunt.)**

Aquestes són, doncs, de manera explícita o bé implícita, les **obligacions legals que conformen els continguts de les mesures no privatives de llibertat** i, consegüentment, esdevenen els **indicadors tangibles i unívocs** a l'hora de valorar judicialment el seu compliment o incompliment.

La singularitat de les regles de conducta i de les pautes socioeducatives com a obligacions judicials no fa més que constatar i dimensionar la mateixa **singularitat diferencial de la mesura de llibertat vigilada** en relació amb la resta de mesures no privatives de llibertat.

Per aquest motiu, ens cal fer una anàlisi més concreta de la **definició, el procediment, els objectius, les característiques i els criteris d'aplicació d'aquestes obligacions**; al marge del fet que la llibertat vigilada resulti la mesura no privativa de llibertat potencialment més oberta/integral/plural/versàtil/fiscalitzadora i més imposada en la jurisdicció de menors i, consegüentment, la que **pot generar més incidències judicials d'incompliment**.

Una vegada fet aquest exercici d'identificar i definir les obligacions legals de cada mesura com a **indicadors inequívocs** en la valoració del compliment o incompliment judicial d'una mesura, hom es pregunta **el perquè dels dubtes, les dificultats i els equívocs** que als professionals de medi obert ens planteja aquesta valoració. Si fem un repàs als **objectius generals que conformen la intervenció educativa** de les mesures no privatives de llibertat, la resposta a aquest perquè se'ns fa evident.

Els objectius d'intervenció apuntats suposen, a efectes pràctics i concrets d'intervenció, la **sistematització i articulació de les finalitats de reprovació, responsabilització, capacitació i/o terapèutiques** inherents a les mesures no privatives de llibertat previstes per la Llei orgànica 5/2000.

Per tant, **la dificultat i l'equívoc rau -al meu parer- en el fet d'entendre i utilitzar els objectius d'intervenció com a indicadors tangibles i unívocs en la valoració del compliment judicial** d'una mesura no privativa de llibertat, quan **aquesta consideració sols és atribuïble**, a l'empara de tot l'exposat fins aquí, **a les obligacions legals** que conformen el contingut de cada mesura, establertes i aprovades en el corresponent programa individualitzat d'execució.

Que això sigui així de clar, concret i explícit fa que, més enllà de les lògiques i legítimes opinions que respecte d'això puguem tenir els diferents agents judicials que operem en l'àmbit de la justícia juvenil, **no es pugui discutir la seva pertinença i vinculació**, atès que aquestes dimanen del marc legal vigent.

Que això sigui així de clar, concret i explícit no ens dona una resposta clara, concreta i explícita a tots i cadascun dels interrogants que ens planteja la valoració dels diferents supòsits d'incompliment. És evident! Però no s'hi val a badar: de la **dissociació de les obligacions legals i els objectius d'intervenció** exposada a efectes de valorar el compliment judicial d'una mesura, **se n'infereixen i delimiten de forma inequívoca els deures, les competències, les funcions i les responsabilitats dels agents legitimats per gestionar aquests supòsits.**

Parlem-ne! Ara i aquí, sí; però, sobretot, **parlem-ne fora d'aquí**, amb **els professionals dels nostres equips de medi obert, que són els primers i principals artífexs de la construcció dels compliments, i també de la desconstrucció dels incompliments** judicials de les mesures no privatives de llibertat que els són assignades.”

4. Metodologia de treball

El mètode de treball ha estat estretament relacionat amb les aportacions realitzades en línia al portal e-Catalunya, les quals han servit per realitzar una reflexió entre els diferents professionals de medi obert al voltant del tema referit. Alhora, s'han mantingut reunions mensuals de treball on s'han debatut els diversos aspectes i on el grup d'entusiastes ha tingut un paper molt important. Les tasques desenvolupades al llarg d'aquest procés d'elaboració han estat:

- La reflexió col·laborativa sobre els límits, els causants i la definició de l'Incompliment.
- La recollida i estudi de la documentació i opinió experta aportada pels diferents tècnics.
- Elaboració i discussió de la *Graella d'incompliments*.
- Elaboració del producte final.

La Graella d'incompliments

El producte que es presenta, anomenat taula o graella dels incompliments, està estructurat de la manera següent:

- Relació i classificació del **causant de l'incompliment**. És a dir, l'agent personal o circumstancial sobre qui recau l'origen de l'incompliment. En aquest cas, el menor/jove, Justícia, tècnic i d'altres.
- **Motiu de l'incompliment**. És la causa directa i manifesta que provoca una situació l'incompliment objectiva.

- **Rellevància estimada** és la valoració consensuada dels diferents entusiastes de la comunitat de pràctiques sobre la importància de l'incompliment, tenint en compte la freqüència i la capacitat obstructiva de la intervenció.
- **Estratègies d'intervenció** són les pautes de treball útils que es posen en marxa per superar l'incompliment.

Les **eines** són instruments de treball i control que el tècnic empra per intentar evitar nous incompliments.

5. El producte. Causes dels incompliments i estratègies per fomentar la responsabilització dels menors i evitar l'incompliment de les mesures judicials

Del resultat del treball recopilatori de les opinions expertes dels tècnics es desprèn amb claredat que l'agent sobre qui recau el major nombre de causes i freqüència en l'origen de l'incompliment és el mateix menor/jove, que amb la seva conducta manifesta manca de col·laboració en el desenvolupament de les obligacions judicials, bé per conductes voluntàries d'oposició a la intervenció, bé per desconeixement involuntari, i genera situacions objectives d'incompliment. Algunes d'aquestes situacions són considerades pels tècnics com a molt rellevats, tant per la freqüència alta amb què es donen com per l'eficàcia obstructiva que comporten. Val a dir, que aquestes causes originades en la conducta del menor són fàcilment objectivables a efectes formals, però de complexa intervenció tècnica per evitar-les.

S'apunten a continuació diverses estratègies que es poden fer servir per resoldre la situació d'incompliment i prevenir nous episodis de passivitat o oposició a la intervenció.

Vegem a continuació les taules o graelles:

Taula 1. Quan el causant de l'incompliment es dona en el menor jove o en circumstàncies directament relacionades amb ell

Causant incompliment	Motiu incompliment	Rellevància estimada	Estratègies d'intervenció
Menor o jove	✓ Nou delictes	Molt rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Comunicar-ho, o no? Potser depèn... ✓ Realitzar proposta al jutjat si escau.
	✓ Rebuig manifest a la intervenció del tècnic	Molt rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Modificar tipologia intervenció. ✓ Implicar la família en el seguiment realitzat. ✓ Canvi de tècnic sempre que es valori i sigui possible. ✓ Control signatura, assistència i programació d'entrevistes i gestions.
	✓ Absentisme davant les derivacions, recursos, etc.	Rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Comunicació d'incompliment parcial. ✓ Reflexionar i valorar amb el jove la necessitat de la intervenció i cercar centres d'interès del menor per trobar recursos formatius que s'ajustin als seus interessos i necessitats. ✓ Cercar la implicació dels pares. ✓ Acompanyament a les gestions administratives i coordinació amb el centre formatiu.
	✓ Incompliments de les obligacions judicials	Molt rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Comunicar-ho al jutjat i sol·licitar un requeriment. Si s'escau, un canvi de mesura.
	✓ Canvis de residència (no notificats)	Poc rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Intentar localitzar el menor. Visites al domicili, contactar amb altres telèfons de familiars, amics del grup de joves... ✓ Notificar l'incompliment al jutjat i sol·licitar la nova localització del menor. ✓ Recordar al menor, una vegada reiniciada la mesura, l'obligatorietat de notificar qualsevol canvi de domicili.
	✓ El menor desconeix algunes de les condicions del compliment de la mesura	Poc rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Informar-lo (si és possible també a la família).
	✓ Tradició familiar opositora a les intervencions socials i/o judicials	Rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Explicar al menor-jove amb un llenguatge entenedor les obligacions judicials de la sentència i les conseqüències en cas d'incompliment i la possibilitat de modificar la mesura. ✓ Explicar al jutjat la situació i antecedents familiars del jove. ✓ Intentar afavorir la comunicació amb els pares i que aquests comprenguin que els fets comesos pel fill són reprovables i se li demana una responsabilitat. Explicar que la intervenció té un doble vessant control/ajuda. ✓ Utilització de tècniques de mediació per abordar conflictes en l'entorn familiar.

Taula 2. Quan el causant de l'incompliment es dona en el mateix sistema judicial i en deficiències en el seu funcionament

Causant incompliment	Motiu incompliment	Rellevància estimada	Estratègies d'intervenció
Justícia	✓ Excessiva dilatació del temps en la fase d'instrucció	Poc rellevant	✓ Sol·licitar més agilitat.
	✓ Informació deficitària dels acords judicials	Rellevant	✓ Sol·licitar una explicació clara per part dels advocats dels acords que es proposen en l'acte de la compareixença; tant la responsabilitat penal com la responsabilitat civil i les seves conseqüències.
	✓ Sentències de conformitat sense la comprensió del menor	Poc rellevant	✓ (La mateixa que l'anterior.)
	✓ No preveure una visió històrica de les intervencions	Rellevant	✓ Més coordinació amb els tècnics d'assessorament i altres professionals que intervenen en el cas.
	✓ Acumulació lineal de mesures i programes sense continuïtat pedagògica.	Rellevant	✓ (La mateixa que l'anterior.)
	✓ Deficiències administratives de tramitació del jutjat.	Poc rellevant	✓ Millorar la coordinació amb l'oficina judicial.

Han resultat un tant sorprenents, si més no per la manca d'anàlisis prèvies, les opinions que recollien que determinades característiques del procediment judicial poden estar en l'origen de situacions d'incompliment. Sí bé és cert que el grau de rellevància no és gaire alt, convé observar aquestes causes i procurar les correccions necessàries per prevenir-les. Les estratègies no aniran adreçades al menor ni a la intervenció del tècnic, però sí que podrem realitzar actuacions indirectes per evitar actituds d'incompliment que tenen en punts febles del procediment judicial la raó o l'excusa.

Taula 3. Quan el causant de l'incompliment es dona en el tècnic o en circumstàncies relacionades amb el procés d'intervenció

Causant incompliment	Motiu incompliment	Rellevància estimada	Estratègies d'intervenció
Tècnic	✓ Comunicació i contacte deficient o poc eficaç	Molt rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Millora en habilitats de comunicació i assertivitat. ✓ Intentar el primer contacte amb el menor telefònicament. Fer visites al medi del menor.
	✓ Enfoc dissuassori de la intervenció	Poc rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Intentar una relació d'ajuda, sobretot en les primeres entrevistes, sense oblidar el marc judicial i les obligacions derivades.
	✓ Marc físic poc adequat per al desenvolup. de la mesura	Poc rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Si és possible, fer un canvi de marc. Realització d'alguna entrevista no formal per flexibilitzar la situació.
	✓ Proposta d'objectius inassolible per al menor	Rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Formular objectius realistes i coherents respecte de les característiques del menor-jove i la viabilitat del seu compliment. ✓ Objectius concrets i mesurables.
	✓ Intensitat i freqüència de la intervenció variable	Molt rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Modificar la freqüència, si es veu necessari.
	✓ Definició objectius i compromisos confosa	Poc rellevant	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Redacció d'un contracte d'intervenció educativa.

Si el procés d'intervenció consisteix i es desenvolupa al voltant del conjunt de relacions establertes entre el menor i el tècnic, quan es produeix una situació frustrant del compliment de la mesura també pot ser deguda a errors o enfoc equivocat del tècnic a l'hora de dissenyar i desenvolupar la intervenció.

Tampoc no hem trobat documentació tècnica prèvia que analitzés aquesta possibilitat; per tant, ha estat l'opinió espontània i voluntària dels tècnics experts el que ens permet considerar també el tècnic i la seva intervenció en l'origen motivador de determinades

situacions d'incompliment. En aquest cas, de causes difícilment objectivables i sovint poc rellevants, sí que es fàcil dissenyar estratègies per evitar i prevenir incompliments motivats involuntàriament per intervencions poc encertades.

Taula 4. Quan el causant de l'incompliment es dona en circumstàncies alienes a l'actitud del menor, el sistema judicial i el procés d'intervenció

Causant incompliment	Motiu incompliment	Rellevància estimada	Estratègies d'intervenció
D'altres	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Disfunció en la xarxa de serveis i/o recursos comunitaris ✓ Deficiències en els recursos tècnics, com en el control de veu en permanències de cap de setmana. 	<p>Molt rellevant</p> <p>Poc rellevant</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Promoure institucionalment la cooperació amb els agents socials i institucions territorials. ✓ Adscripció i identificació del tècnic amb el territori, evitant canvis que provoquen fuites de contactes i relacions. ✓ Millora tècnica. ✓ Nous instruments de comunicació a l'abast dels tècnics: PDA, SMS...

En analitzar totes les possibles causes d'incompliment ens hem trobat amb altres causes difícilment classificables per la seva vinculació amb els tres agents directament implicats: el procediment judicial, el menor i el tècnic. Hem observat, en elements complementaris, sovint necessaris per al desenvolupament de la mesura, causes que poden provocar incompliments, en aquest cas fàcilment objectivables a efectes formals. Les estratègies tendiran a millorar protocols de coordinació, atès que no està en mans del menor, del procediment ni del tècnic corregir aquests elements.

Taula 5. Conjunt d'eines utilitzables per evitar situacions d'incompliment i actuar un cop es dona una actitud poc responsable del menor:

Eines
<ul style="list-style-type: none">
✓ Full de control d'assistència i programació d'entrevistes i gestions.
✓ Explorar la utilització d'eines telemàtiques per facilitar la relació i comunicació amb el menor (SMS, email, webcam).
✓ Registre de control d'assistència a recursos.
✓ Contracte educatiu annex al PEI
✓ Agenda o diari del seguiment. Llibreta d'autogestió responsable.
✓ Pautes d'actuació en relació amb els incompliments.
✓ Pactes d'actuació coordinades amb els altres serveis.

Les estratègies previstes s'han de poder aplicar, es tracta d'unes eines que apunten a possibles actuacions concretes que els tècnics poden dur a terme per combatre l'incompliment que ja s'ha donat i prevenir-ne de nous, alhora que possibiliten l'aprenentatge i el foment d'actituds responsables.

6. Annexos

En les pàgines següents hi trobareu un primer esbós dels formularis (amb la informació que han de contenir i les explicacions adients) que corresponen a les estratègies d'intervenció que conté aquest document.

Full de control d'assistència i programació d'entrevistes i gestions**Nom del/de la menor/jove:** .....**Mesura:** ..... **Rotlle:** .....

Dia i hora	Assistència	Propera cita
Signatura del/de la tècnic/a	Observacions Signatura del/de la menor/jove	Quedo assabentat/ada que la propera cita amb el tècnic de medi obert és el dia ..... a les ..... hores. Signatura
Signatura del/de la tècnic/a	Observacions Signatura del/de la menor/jove	Quedo assabentat/ada que la propera cita amb el tècnic de medi obert és el dia ..... a les ..... hores. Signatura
Signatura del/de la tècnic/a	Observacions Signatura del/de la menor/jove	Quedo assabentat/ada que la propera cita amb el tècnic de medi obert és el dia ..... a les ..... hores. Signatura

Full de control d'assistència a recursos

Registre d'assistència del menor o jove al centre escolar o recurs

Nom i cognoms del menor o jove: .....

Centre escolar o recurs: .....

Responsable centre: ..... Telèfon: .....

Tècnic/a responsable del programa: .....

Mes	Dilluns dia	Dimarts dia	Dimecres dia	Dijous dia	Divendres dia
Setmana 1	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents: Signatura tutor/a
Setmana 2	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents: Signatura tutor/a
Setmana 3	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents: Signatura tutor/a
Setmana 4	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents:	Absències h.: __ Incidents: Signatura tutor/a

Valoració del mes (valoració de l'assistència a classe o a activitats del centre, actitud general observada, aprofitament i interès acadèmic i incidències produïdes):

.....
 .....
 .....

Data i signatura del/de la tutor/a .....

Contracte educatiu annex al PEI

CONTRACTE DE CONTINGUTS DE LA MESURA JUDICIAL

Nom i cognoms: _____ Data de naixement: _____

Mesura judicial (especifiqueu regles de conducta): _____

Procediment: _____

Data d'inici de la mesura: _____ Data de finalització de la mesura: _____

Què ens plantegem aconseguir durant la mesura en els àmbits següents?

▪ Personal

-
-
-

▪ Familiar

-
-
-

▪ Social

-
-
-

Què farà el menor o jove per aconseguir-ho?

▪ Personal

-
-

▪ Familiar

-
-

▪ Social

-
-

Aquest contracte té vigència fins a la finalització de la mesura judicial referenciada, però s'establirà una revisió dels continguts coincidint amb els informes de seguiment establerts.

L'incompliment voluntari i injustificat d'alguna de les obligacions i compromisos plantejats i acordats en aquest contracte comportarà la notificació immediata al jutjat corresponent, amb les conseqüències judicials pertinents.

Menor o jove

Assabentat/ada
Pare/mare o tutor/a legal

Tècnic/a de medi obert

Data:

Llibreta d'autogestió responsable

Justificació

Tots els instruments i eines que desenvolupen la capacitat d'autogestió tenen un avantatge essencial respecte d'altres formats, i és que serveixen per augmentar el grau de consciència del menor/jove respecte dels seus propis actes. En el cas de nois subjectes a seguiment en medi obert i, per tant, obligats a observar diferents pautes de conducta i activitats previstes en el projecte educatiu, el registre en l'anomenada *llibreta d'autogestió responsable* promourà l'autoobservació del mateix noi, i ens haurà d'indicar el grau de compliment de les activitats diàries que estableix la seva llibreta, dissenyada d'acord amb els objectius educatius plantejats. També pot incloure un petit apartat que permeti treballar un altre aspecte: l'autopercepció de les emocions.

A més a més, en tractar-se d'una eina amb el component d'autogestió, ens permetrà un estalvi de temps per als professionals.

A qui va adreçada

Aquest instrument anirà adreçat a menors i joves amb mesura judicial amb mancances en l'àrea del comportament social i cívic. Tanmateix, la necessària implicació dels pares en aquesta activitat suposarà per força un contacte amb ells per tal d'incloure'ls en el seguiment i avaluació que es desprèn de l'observació de la llibreta d'autogestió responsable del seu fill.

Objectius

El principal objectiu d'aquest programa és que el menor/jove adquireixi un seguit d'habilitats que li permetin desenvolupar d'una manera estructurada la seva vida quotidiana, i en especial les conductes i activitats respecte de les quals s'ha programat la intervenció en medi obert. En definitiva, habilitats que l'ajudin a tenir èxit en la seva conducta social i en les activitats i relacions amb l'entorn: família, escola, treball, oci, grup d'iguals...

La llibreta d'autogestió responsable és un instrument de treball per al menor/jove, a través del qual potenciarem, entre altres aspectes:

- L'adquisició d'una rutina diària.
- L'acceptació d'un compromís en el compliment d'horaris establerts.
- El desenvolupament de la capacitat empàtica.

- Entrenament en noves formes de pensament:
  - Causal: per què està passant, això? Quina és l'arrel del problema?
  - Alternatiu: quantes solucions diferents hi veus, a aquest problema?
  - Conseqüencial: què penses que pot passar, si fas això?
  - De perspectiva: què creus que està pensant, aquesta altra persona?
  - Mitjans-fins: què vols aconseguir, i què et cal per fer-ho?

També buscarem la “protocol·lització” del contacte menor-DAM per tal que el menor adquireixi un compromís i actuï responsablement davant el seguiment. A aquest efecte, se signarà un contracte entre ambdues parts. El que es busca és la responsabilització del menor; és a dir, que el compromís de paraula quedi plasmat en un contracte, com una forma d'aproximació responsable al món adult.

Metodologia

Aquesta activitat buscarà la implicació absoluta del menor. L'activitat principal radica en l'elaboració d'una llibreta de temporalitat mensual, que anomenarem *llibreta d'autogestió responsable*, en la qual es disposarà una sèrie d'activitats bàsiques per a tots els usuaris: despertar, esmorzar, escola-treball, dinar, escola-treball, sopar i dormir.

Cada pàgina de la llibreta representarà un dia de la setmana. El menor haurà d'anar gestionant les activitats que inclou l'agenda diària i d'altres, que, segons les necessitats de cada menor i del desenvolupament del programa, s'aniran acordant amb l'interessat. El que intentem amb això és que el menor (i potser, de retruc, la família) adquireixi progressivament hàbits i horaris.

El menor haurà d'anar anotant l'horari, i si ha complert amb l'activitat programada, i si ho ha fet de manera correcta, de manera incorrecta o no ho ha complert. Al final de cada full diari el menor ha d'haver posat una paraula o frase en la qual expressi el seu estat d'ànim, motivació. L'última activitat a realitzar cada dia és anar a dormir. L'endemà ha d'omplir un altre full de la llibreta d'autogestió.

Abans de començar a fer servir la llibreta, el menor/jove haurà de signar un contracte en què manifesti el seu compromís d'utilitzar-la correctament i de complir tots els acords establerts amb el DAM. El tècnic també haurà de signar el contracte, i també la família, cosa que pot donar peu a pactar-hi les activitats en què sigui necessària la seva complicitat.

La família o tutors seran informats de la posada en pràctica de la llibreta d'autogestió del seu fill amb la finalitat d'aconseguir la implicació familiar i la seva col·laboració. Els adults amb qui conviu el menor seran un dels nostres principals termòmetres per

conèixer el desenvolupament de l'activitat, però haurem de tenir en compte les limitacions d'aquests informadors, ja que, precisament perquè són els pares del menor, no sempre ens oferiran dades objectives ni fiables per avaluar els progressos.

No cal dir que les tècniques del professional i certa dosi d'intuïció seran fonamentals per reconèixer aquestes dificultats, algunes de les quals podrien ser: poca sinceritat dels implicats (pares, germans o altres), encobriment o minimització dels fracassos del seu fill o, al contrari, criminalització del menor quan no segueixi correctament la llibreta d'autogestió. Tanmateix, cal remarcar que la dificultat més important que ens podem trobar en la col·laboració dels pares i familiars es donarà en les següents circumstàncies: quan el contingut (total o parcial) de la llibreta d'autogestió no estigui en harmonia amb el codi de comportaments habituals de la família o, si més no, impliqui canvis massa exagerats, o bé qüestioni els rols familiars, o simplement, quan les activitats proposades a la llibreta no formin part del repertori d'activitats d'aquell sistema familiar.

Recursos

Necessitarem:

1. Una llibreta, que han d'acabar de confeccionar el professional i el menor implicat.
2. Un contracte preestablert d'acord menor-DAM

Avaluació

L'avaluació tindrà dos components:

1. Subjectiu: es realitzarà a través de les diferents entrevistes, en les quals caldrà valorar el grau de sinceritat del menor, la motivació i el grau de compliment de la llibreta.
2. Objectiu: es farà un recompte i anàlisi de les dades emplenades (les creuetes que el menor haurà d'haver emplenat).

Cada bloc tindrà una nota diària i una nota final, que servirà perquè tant el tècnic com el menor puguin anar veient la seva evolució. En funció d'aquesta evolució s'aniran introduint nous objectius o noves activitats; per tant l'avaluació de resultats es realitza de manera constant.

Temporalitat

Es fixarà normalment un període d'aplicació de la llibreta d'un mes. Es podrà prorrogar, si es considera necessari, o aplicar en funció dels resultats obtinguts. També és pot utilitzar com a argumentari objectiu per avaluar la conducta del menor i el grau de compliment del seu projecte educatiu.

Contracte de la llibreta d'autogestió responsable

El menor o jove ..... es compromet a portar de forma habitual la **llibreta d'autogestió responsable** per tal de seguir i complir les activitats i els horaris preestablerts d'acord amb el tècnic de medi obert i amb el consentiment de la família o tutors legals, alhora que les activitats que l'interessat hagi estimat necessàries.

El tècnic/a ..... es compromet a fer-ne el seguiment i a donar el suport educatiu necessari per al bon compliment del projecte educatiu individualitzat aprovat pel jutge de menors.

Aquest contracte tindrà una durada de 30 dies a partir del proper dia ..... de ..... de l'any ..... i fins al dia ..... de ..... de l'any .....

El/La portador/a de la llibreta d'autogestió

La família o tutors legals

El/La menor/jove ..... Sr./Sra. ....

El/La tècnic/a de medi obert

Sr/Sra.

Data:

Dilluns dia	Hora Sí-no
✓ Llevar-se	
✓ Neteja i ordre personal	
✓ Esmorzar	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ Altres	
✓ Dinar:	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ D'altres	
✓ Sopar	
✓ Vespre	
✓ Dormir	
Valoració del dia	
.....	
.....	

Dimarts dia	Hora Sí-no
✓ Llevar-se	
✓ Neteja i ordre personal	
✓ Esmorzar	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ Altres	
✓ Dinar:	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ D'altres	
✓ Sopar	
✓ Vespre	
✓ Dormir	
Valoració del dia	
.....	
.....	

Dimecres dia	Hora Sí-no
✓ Llevar-se	
✓ Neteja i ordre personal	
✓ Esmorzar	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ Altres	
✓ Dinar:	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ D'altres	
✓ Sopar	
✓ Vespre	
✓ Dormir	
Valoració del dia	
.....	
.....	

Dijous dia	Hora Sí-no
✓ Llevar-se	
✓ Neteja i ordre personal	
✓ Esmorzar	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ Altres	
✓ Dinar:	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ D'altres	
✓ Sopar	
✓ Vespre	
✓ Dormir	
Valoració del dia	
.....	
.....	

Divendres dia	Hora Sí-no
✓ Llevar-se	
✓ Neteja i ordre personal	
✓ Esmorzar	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ Altres	
✓ Dinar:	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ D'altres	
✓ Sopar	
✓ Vespre	
✓ Dormir	
Valoració del dia	
.....	
.....	

Dissabte dia	Hora Sí-no
✓ Llevar-se	
✓ Neteja i ordre personal	
✓ Esmorzar	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ Altres	
✓ Dinar:	
✓ Activitats	
○ Escola	
○ Treball	
○ D'altres	
✓ Sopar	
✓ Vespre	
✓ Dormir	
Valoració del dia	
.....	
.....	

<p>Diumenge dia .....</p> <p>✓ Llevar-se .....</p> <p>✓ Neteja i ordre personal .....</p> <p>✓ Esmorzar .....</p> <p>✓ Activitats</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Escola ..... ○ Treball ..... ○ Altres ..... <p>✓ Dinar: .....</p> <p>✓ Activitats</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Escola ..... ○ Treball ..... ○ D'altres ..... <p>✓ Sopar .....</p> <p>✓ Vespre .....</p> <p>✓ Dormir .....</p> <p>Valoració del dia .....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>Hora Sí-no</p>
--	--------------------------

Valoració de la setmana

Compliment dels horaris

Suficient. Bé. Insuficient.
Malament

Compliment activitats

Suficient. Bé. Insuficient.
Malament

Menor Pares

Tècnic/a

Pautes d'actuació davant d'un incompliment

Quan ens trobem davant d'un incompliment sense causa justificada, bé sigui la inassistència a l'entrevista amb el tècnic prèviament i degudament programada, o bé la inassistència a un recurs o l'incompliment d'alguna obligació de conducta prevista com a regla de conducta judicial o pauta socioeducativa, convé una reacció ràpida abans que s'instal·li en el menor i la família una sensació d'impunitat.

Les pautes a seguir recomanades, després de debatre aquesta qüestió en el si del grup d'entusiastes i valorar l'opinió experta de companys manifestada en el fòrum, serien les següents:

1r. Contacte telefònic al menor/jove i/o la família per saber les raons de l'incompliment i redreçar la situació. En cas de persistir o no establir el contacte telefònic:

2n. Visita al domicili del menor/jove, sempre a criteri del tècnic. Si resulta infructuosa i no hi ha possibilitat de contacte amb el menor/jove:

3r. Citació formal amb paper oficial per correu certificat o burofax. Si persisteix l'incompliment:

4t. Nota informativa al jutjat informant-lo de la situació i les gestions realitzades. Formulació de la petició de requeriment judicial amb acompanyament de mossos si el tècnic ho creu necessari, o bé petició de canvi de mesura.

5è. Suspensió administrativa de la mesura fins a la celebració del requeriment judicial.

Pautes d'actuació coordinades amb altres professionals i serveis

Coordinació amb professionals externs

Informació prèvia

Professional/s:
Data:
Lloc:
Durada:
Objectiu de l'entrevista:
Iniciativa:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Temes tractats

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Acords

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Full de derivació de Justícia Juvenil

- Al Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil de
- Al Centre de Salut Mental de
- Al Centre d'Atenció i Seguiment a les Drogodependències

*A/a. del
treballador social del*

Adreça-servei

Menor: .....
Data de naixement: ..... Edat .....

DNI: ..... NIE: ..... Passaport: .....

Nom del pare/tutor: ..... Nom de la mare/tutora: .....

Telèfon de contacte 1: ..... Telèfon de contacte 2:
.....

Mòbil 1: ..... Mòbil 2: .....

Mesura: .....

Núm. de referència: .....

Obligacions: .....

Durada: .....

Tècnic de Medi Obert de referència: .....

Telèfon: ..... Mòbil: .....

Periodicitat dels informes: .....

Dates projecció informes: ....., ..., ..., ...

(Per a aquesta informació es poden utilitzar, si es considera oportú, altres informes ja elaborats.)

1. Característiques del menor

2. Raons de la derivació

Tècnic d'Execució de Mesures   Coordinador de l'Equip de Medi Obert

Data: .....